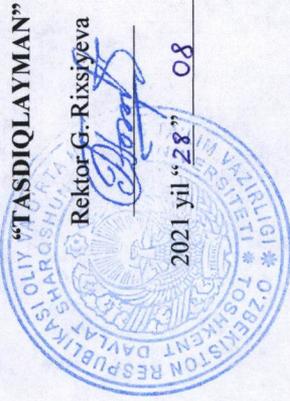

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

IJTIMOIIY ANTROPOLOGIYA ASOSLARI
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200000 - San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi: 220000 - Gumanitar fanlar
Mutaxassislik: 70230501 - Etnografiya, etnologiya va antropologiya

Toshkent-2021

Handwritten signature

2

Handwritten signature

11

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

5. https://easoonline.org/journal/
7. O'quv dasturi "Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi" kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil "26" 08 dagi "1" - sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan. O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil "28" 08 dagi "01" - sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8. Fan/modul uchun mas'ullar: Shadmanova.S.B – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti "Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi" kafedrasini professor, tarix fanlari doktori.
9. Taqirizchilar: Shamsiyeva I.M. - TDShU, "Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi" kafedrasini dotsenti, tarix fanlari nomzodi Inoyatova D.M. - O'zbekiston Milliy Universiteti dotsenti, tarix fanlari doktori.

Fan/modul kodi IJAA104	O'quv yili 2020-2021	Semestr 1	ECTS - Kreditlar 4
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4
Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Jami yuklama (soat)
Ijtimoiy antropologiya asoslari		60	60
<p>1. Fanning mazmuni</p> <p><i>Fanni o'qitishdan maqsad</i> – talabalarda tafakkur madaniyati, ma'lumotni umumlashtirish, tahlil qilish, idrok qilish, maqsad qo'yish va unga erishish yo'llarini tanlash qobiliyatiga ega bo'lish; - og'zaki va yozma nutqni mantiqiy to'g'ri, oqilona va aniq tarzda qurish qobiliyati; - o'z-o'zini rivojlantirish, malaka va ko'nikmalarni takomillashtirish, zarur bo'lsa, kasbiy faoliyat yo'nalishini o'zgartirish, ijtimoiy moslashish qobiliyati; - ilmiy tadqiqotlarda arxeologiya va etnologiya, manbashunoslik, maxsus tarix fanlari, tarixshunoslik va tarixiy tadqiqotlar metodlari sohasidagi asosiy bilimlardan foydalanish kompetensiyalarini rivojlantirish.</p> <p><i>Fanning vazifasi</i> - Ijtimoiy antropologiya obyektini, predmetini va funktsiyalarining xususiyatlarini, ijtimoiy antropologiyaning aniq muammolarini ko'rib chiqish misolida ushbu fanning boshqa ijtimoiy va gumanitar fanlar bilan aloqasini ko'rsatish, zamonaviy antropologik bilimlarda qo'llaniladigan xilma-xil ilmiy usullar haqida tushuncha berish.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Ijtimoiy antropologiya asoslari o'quv kursiga kirish, fanning nazariy va metodologik asoslari</p> <p>Antropologiya tushunchasi. Fanlar tizimida uning o'rni. Ijtimoiy antropologiya fan va o'quv sohasi sifatida: tadqiqot obyektini va predmetini. Boshqa ijtimoiy fanlar bilan o'zaro aloqadorligi: falsafa, sotsiologiya, madaniyatshunoslik, ijtimoiy psixologiya; tsivilizatsiya va madaniyat tushunchalarining farqlari va birligi. Antropologiyaning ba'zi tushunchalari: antropogenez; inson, shaxs, individuallik; madaniyat arxetiplari; mentallik.</p> <p>2-mavzu. Ijtimoiy antropologiya – inson xaqidagi fan</p> <p>Antropologiya tarixiga qisqacha e'kspozitsiya: qadimgi mutafakkirlardan (Aristotel, Anaximander, Demokrit, Empedokl, Sokrat va boshqalar) inson</p>			

morfologiyasi va anatomiyasi, uning tabiiy tizimdagi o'rni va boshqalar. - antropologiya fan sifatida shakllanishidan oldin uning zamonaviy tushunchasida XIX asr o'rtalarida. "Ijtimoiy antropologiya" – "inson haqidagi ilmi" (antropos - odam va logotiplardan - so'z, ta'limot, fan). Ijtimoiy antropologiya ilmiy bilish sohasi sifatida, mavzusi insonning vaqt va makonda xilma-xilligi. Shaxs antropologiyani o'rganishning boshlang'ich va asosiy darajasidir. Ijtimoiy antropologiya insonning kelib chiqishi va evolyutsiyasi, inson irqining shakllanishi va insonning jismoniy tuzilishidagi normal o'zgarishlarga oid fan sifatida.

3-mavzu. Antropologiya nazariyasi va metodlari

Antropologiyaning tadqiqot yo'nalishlari: antropogenez (yunoncha antropos - odam, genezis - rivojlanish) - inson kelib chiqishining biologik jihatlari bilan bog'liq ko'plab masalalarni o'z ichiga olgan maydon; irqshunoslik va etnik ijtimoiy antropologiya - turli xil tartibdagi odam populyatsiyalari birlashmalari o'rtasidagi o'xshashlik va farqlarni o'rganish; morfologiyaning o'zi - inson tanasining individual organlari va ularning tizimlari tarkibidagi o'zgarishlarni, inson tanasining yoshga bog'liq o'zgaruvchanligini, uning jismoniy rivojlanishi va konstitutsiyasini o'rganish. Insonning bir tur sifatida shakllanish jarayonlari va boshqalarini, intraindividual o'zgaruvchanlik tabiatini, ularning anatomik va fiziologik xususiyatlarini o'rganish va boshqalar. Inson genetikasi; morfologiya, insonning biologik mavjudot sifatida madaniyat va tabiiy muhit bilan moslashishi masalalari. IZlanishlar

4-mavzu. Ijtimoiy antropologiyaning asosiy yo'nalishlari. Evolyusionizm.

Funksionalizm

Evolyutsionizm – jamiyat va madaniyatni tadqiq etishning dastlabki yo'nalishi sifatida. Evolyutsionizm nazariyasining paydo bo'lishi tarixi, uni dunyoga mashhur qilgan olimlar va asosiy g'oyalari. Funksionalizm – bu yo'nalishda jamiyat bir-biri bilan bog'liq bo'lgan va ma'lum bir vazifalarni bajaruvchi elementlardan iborat tizim sifatida. Uning tarixiy shakllanish bosqichlari va uning namoyandalari.

5-mavzu. Strukturalizm. Semiotika

Strukturalizmining vujudga kelishi, vakillari hamda ularning qarashlari. Strukturaliviy tahlil 1960-yillar o'rtalaridan boshlab, K. Levi-Straus, J. Lakan, R. Bart, M.Fuko, J. Derrida kabi frantsuz tadqiqotchilari tomonidan keng qo'llanilishi. Semiotika: Madaniyatdagi ramziy tizimlar. Semiotikaning (tamg'a, naqsh, belgilar tizimi) mohiyati va asosiy tushunchalari.

6-mavzu. Insonning irqiy xilma-xilligi

Irq ma'lum bir irsiy biologik xususiyatlar (irqiy xususiyatlar) majmuasida o'xshashliklar bilan ajralib turadigan odam populyatsiyalar tizimi sifatida. Ularning paydo bo'lishi jarayonida populyatsiyalar ma'lum bir geografik

4. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- Case-study;
- SWOT-tahlili;
- Mind map
- Assessment;
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlar qilish;
- individual loyihalalar;

5. VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.

6. VIII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlari hamda axborot manbalari

Asosiy adabiyotlar

1. A.R.Redkliff-Braun «Ijtimoiy antropologiya metodi» T.2003.
2. Т.И.Борко «Культурная антропология» Тюмень. 2011
3. А.Ю.Ашкерov. Социальная антропология. М.2005

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Tandiqliq tahlil, gatiy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – T.: "O'zbekiston", 2017.
2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini bigalika barpo etamiz. – T.: "O'zbekiston", 2016.
3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: "O'zbekiston", 2017.
4. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mara va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: "O'zbekiston", 2017.
5. Xrisanfova Ye. N., Perevozchikov I. V. Antropologiya. M., Nauka, 2005.
6. Pankratova L. E., Soisalnaya antropologiya. Yekaterinburg, 2016
7. Evans-Pritchard. E.E. Social anthropology. London, 1951
8. Rapport. N and Overing J. Social and cultural anthropology: The Key Concepts London & New York..2003
9. Jon McGee R., Warrms R. Theory social and cultural anthropology. 1998.
10. Barnard Ф., Spencer J. Encyclopedia of social and cultural anthropology. London & New York, 2005

Axborot manbalari

1. <https://www.socialsciences.manchester.ac.uk/>
2. <https://www.discoveranthropology.org.uk/about-anthropology/what-is-anthropology/social-and-cultural-anthropology.html>
3. <https://online.lbrary.wiley.com/journal/14698676>
4. <http://ecsocman.hse.ru/jssal/>

8. XX - XXI asr boshlarida ijtimoiy antropologiyaning rivojlanishi
9. Antropogenezdagi madaniyat va tsivilizatsiya.
10. Sotsial-madaniy antropogenezda tilning o'rni.
11. Muloqot shakllari, ularning evolyutsion shakllanishi va rivojlanishi.
12. Zamonaviy dunyo tillari va ularning insoniyat taraqqiyotidagi ahamiyati.
13. Zamonaviy insonning asosiy ehtiyojlari, qiziqishlari va qadriyatlari.
14. Shaxsni ijtimoiylashtirish jarayoni.
15. Antropologik bilimlar prizmasi orqali globallashtiruvning o'ziga xos xususiyatlari
16. Shahar antropologik tadqiqotlar obyekti sifatida .
17. O'zbekistonda kundalik hayot antropologiyasi va tarixiy antropologiya
18. Sharq mamlakatlarida ijtimoiy antropologiya
19. Bolalik ijtimoiy fenomen va antropologik tadqiqot obyekti sifatida
20. Din antropologiyasi
21. Muloqotning turli etnik-madaniy shakllari (Janubiy-Sharqiy Osiyo mamlakatlari odob-axloq qoidalari misolida)
22. Madaniy antropologiya va globallashtirish
23. Tibbiy antropologiya: salomatlik antropologiyasi muammolari
24. Antropologiyada feminizm va gender yondoshuvi
25. Kundalik hayot antropologiyasi: kelib chiqishi, muammolari, yo'nalishlari
26. G'arbda oila va nikoh antropologiyasi
27. Sharqda oila va nikoh antropologiyasi
28. Media Antropologiya: kelib chiqishi va istiqbollari
29. XX-XXI asr oxirlarida ijtimoiy-madaniy antropologiyk tadqiqotlarning o'ziga xosligi
30. Zamonaviy antropologiya tushunchalaridagi antropogenezning mohiyati

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetentsiyalari

Talaba yoki magistr bilishi kerak:

- genezisning xususiyatlari va ijtimoiy (madaniy) antropologiyaning asosiy muammolarini bilish; ijtimoiy-madaniy antropologiyaning obyekti, predmeti va funktsiyalari, ijtimoiy (madaniy) antropologiya rivojlanishining asosiy bosqichlari; ijtimoiy antropologiyaning boshqa ijtimoiy va gumanitar fanlar bilan aloqasi; zamonaviy antropologik bilimlarda qo'llaniladigan ilmiy uslublarning xilma-xilligi xaqida *tasavvur va bilimlarga ega bo'lishi*;
- olgan bilimlarini kelgusidagi kasbiy faoliyatda ijodiy qo'llash; ijtimoiy-madaniy antropologiya muammolari bo'yicha bilimlarni chuqurlashtirish va tizimlashtirish bo'yicha ishlar; olingan metodik bilimlarni bilim jarayonida qo'llash *ko'nikmalariga ega bo'lishi*;
- olingan ilmiy nazariy bilimlarni o'quv ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarishda qo'llash, zamonaviy ijtimoiy-antropologik bilimlarning nazariy tushunchalari va paradigmalarni baholash *matakalariga ega bo'lishi kerak*.

hudud va tabiiy muhit bilan bog'liq. Ikki tendentsiya: irqiy xilma-xillikka ikki hil yondashuv - monogenizm va poligenizm. Monogenizm - hamma odamlar bir xil turlarga tegishli va farqlar bizga tashqi sharoitlar va tarixdagi farqlar tufayli paydo bo'lgan navlarni ajratib olishga imkon beradi. Poligenizm - turli xil maymunlardan kelib chiqqan odamlarning turli irqi.

7-mavzu. Ijtimoiy antropologiya va etnik tarix

Etnik etnik birlik ma'lum bir hududda bir-biri bilan haqiqiy iqtisodiy aloqada bo'lgan va o'zaro tushunarli tilda so'zlashadigan odamlar orasida shakllanadigan, birlashgan jamiyat sifatida, butun hayoti davomida, qoida tariqasida, ma'lum madaniy o'ziga xoslikni saqlab qoladi va o'zini biladi. Alohida mustaqil ijtimoiy guruh (ongli madaniy va lingvistik birlashma). Etnik ijtimoiy antropologiya - etnik guruhlarning antropologik xususiyatlarini, u yoki bu etnik guruhni shakllantirish usullarini tavsiflash. Etnogenez fani. Biror kishi haqidagi ushbu bilim sohasining tarix, etnografiya va tilshunoslik bilan aloqasi. Biologik xususiyatlari va etnik kelib chiqishi, etno-determinantlar. Til etnik belgilovchi sifatida. Etnografik ma'lumotlar va etnogenez. Populyatsiyalarning genetik tuzilishi va etnogenetik jarayonlar

8-mavzu. Ekologik ijtimoiy antropologiya

Antropologik usullardan foydalangan holda turli xil atrof-muhit sharoitida ("inson madaniyati-muhit" tizimida) yashaydigan odam populyatsiyasining moslashuvchan o'zgaruvchanligini o'rganish. Atrof-muhit haqida tushuncha. Hayot muhiti, ma'lum bir odamlar guruhi mavjud bo'lgan atrof-muhit sharoitlari majmui sifatida. Ekologik omillar - atrof-muhitning tarkibiy qismlari: abiotik omillar (harorat, namlik, topografiya va landshaft xususiyatlari, hududning geokimyoviy xususiyatlari va boshqalar) va biotik omillar - inson ma'lum hududda yashagan boshqa mavjudotlarning populyatsiyasiga bog'liq bo'lgan barcha ta'sirlar. Biogeotsenoz (ekotizim) - ya'ni. organizmlar birligi va ularning fizik muhiti, o'zaro ta'sir qiluvchi va alohida ekologik birlikni tashkil etuvchi.

9-mavzu. Meditsina antropologiyasi

1960-1980 yillarda G'arbda salomatlikni antropologik jihatdan o'rganishning kuchayishi. Meditsina antropologiyasining asosiy yo'nalishlari: etnomeditsina, biomeditsina, ekologik, tanqidiy, amaliy. Kasallik haqida turli tasavvurlar. Sharq xalqlarida kasallikning kelib chiqish nazariyasi, kasallik diagnostikasi usullari, davolash amaliyoti, terapiyalarni o'zida jamlagan tibbiy tizimlar. Etnomeditsina muammosi. Biomeditsina yondashuvi. Tanqidiy meditsina antropologiyasi. Ijtimoiy muammolarni tibbiylashtirish.

10-mavzu. Feministik antropologiya

Feministik antropologiya tarixi. Zamonaviy feministik antropologiyaning asosiy yo'nalishlari. Gender stratifikatsiyasining ijtimoiy-madaniy tahlili. Madaniyatda gender reprezentatsiyasi. Mehnatning feministik tahlili. "Ayollar

huquqi deklaratsiyasi". Jitimoiy antropologiyada gender muammolari Mazmuni: Gender va sanoatlashuv. Gender tafvutlari. Gender tadqiqotchiligi markazlari. Paternalistik siyosat. Uy mehnatiga doir tadqiqotlar.

11-mavzu. Antropologiyada milliy identitlik, etnik guruhlari va etnik muammolar

Identitlik tushunchasi va bu bilan bog'liq nazariy qarashlar. Primordializm va konstruktivizm nazariyalari. Milliy o'zlikni anglashning o'sishi: omillari va xususiyatlari. Etnik guruxlar va etniklik. Etnik hudud va etnik diaspora. Etnik guruh belgilari: umumiy nom, ajdodlar birligi, etnik o'zlikni anglash. Jitimoiy mavqe: qabila, urug'chilik tizimida ierarxiya (pog'onalashganlik)- tarix va xozirgi zamon. Kasbiy mavqe jitimoiy psixologiyasi va uning o'zgaruvchanligi. Etnik guruhlari, xalqlar va millatlar. Hamjihatlik, assimilyatsiya va plyural jamiyat (etnik rang-baranglik va etnik guruhlarning o'zaro iqtisodiy tobe holatlarini o'zida jamlagan jamiyat). Madaniy mustamlakachilik. Diskriminatsiya va etnik mojaroalarning kelib chiqishi.

12-mavzu. Shahar antropologiyasi

Shahar antropologiyasining asosiy tushunchalari. Xalq-shahar kontinuumi. Shahar antropologiyasining Chikago maktabi. Shanti-taunlar. Shahar makonida jitimoiy differentsiya omillari. Devatsiya, marginallik tushunchalari. Sharqda shaharlarning o'ziga xos xususiyatlari. Jitimoiy antropologiyada shahar (city) tushunchasi. Shahar-jitimoiy institutlar markazlashuvi mahsuloti. Shahar antropologiyasida siyosiy va iqtisodiy jarayonlar, shaharlarning yangilanishi, shaharlarga mablag' sarflanishi, ish o'rinalariga raqobat, xususiy uy joy bozori, davlatning uy joy siyosati, yangi shaharlarning vujudga kelishi masalalari.

13-mavzu. Tashkilot va amaliy antropologiya

Tashkilot antropologiyasi tarixi, asosiy tushunchalari. Tashkilot antropologiyasining ingliz maktabi. Tashkilotlarda olib borilayotgan zamonaviy tadqiqotlar. Mehnat munosabalarining feministik tahlili. Amaliy antropologiya tushunchasi. Amaliy antropologiya rivojlanishining bosqichlari. Amaliy antropologiyaning ekologik yo'nalishi. Amaliy antropologiyaning kelajagi. Sharqda tashkilot va amaliy antropologiyaning rivojlanish istiqbollari.

14-mavzu. Oila, nikoh va qarindoshlik tizimlari

Sharq xalqlarida nikoh instituti va jitimoiy muhit. Endogamiya va ekzogamiya. Poligamiya. Sarorat va levirat. Nikoh taqdiqlari (tabu). Opa-singillar almashuvi. Nikoh to'lovlar. Kelin mahri. Sep. Ajraltish. Oila turlari va tushunchalari. Nuklear oila. Genealogik qarindoshchilik turlari. Ikki tomonlama ajdodlar. Yaqin qarindoshlar. Ota-ona qarindoshligini birlashtiruvchi atamalar. Ota-ona tomonidan tug'ishmagan qarindoshlar. Ajdodlar va sotsial muhit. Nasl. Nasl masalasining bugungi xolati.

15-mavzu. San'at va uning madaniy transmissiyasi
San'at, uning milliy va umumbashariy madaniyat tizimidagi o'rni. Mahalliy san'at turlari. San'atda individuallik. San'at mahsuli va na'munalari. San'at, jamiyat va madaniyat. San'atning madaniy transmissiyasi. Sharq mamlakatlarida madaniy hayotdagi an'analar va transformatsiya jarayonlari.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Jitimoiy antropologiya asoslari o'quv kursiga kirish, fanning nazariy va metodologik asoslari
2. Jitimoiy antropologiya – inson haqidagi fan
3. Antropologiya nazariyasi va metodlari
4. Jitimoiy antropologiyaning asosiy yo'nalishlari. Evolyusionizm. Funktsionalizm
5. Strukturalizm. Semioltika
6. Insonning irqiy xilma-xilligi
7. Jitimoiy antropologiya va etnik tarix
8. Ekologik jitimoiy antropologiya
9. Meditsina antropologiyasi
10. Feministik antropologiya
11. Antropologiyada milliy identitlik, etnik guruhlari va etnik muammolar
12. Shahar antropologiyasi
13. Antropologiyada ishlab chiqarish va jitimoiy mavqe masalalari
14. Dinning kelib chiqishi va uning funksiyasi
15. Ta'lim-tarbiya antropologiyasi

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihatlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Qadimgi mutafakkirlar inson morfologiyasi va anatomiyasi masalalari, uning tabiat tizimidagi o'rni haqida.
2. XIX asrgacha jahonda antropologiyaning rivojlanish tarixi.
3. Jitimoiy antropologiyaning zamonaviy ilmiy bilish tizimidagi roli va o'rni, tabiiy, gumanitar va jitimoiy fanlar bilan aloqasi.
4. Antropologiyada tadqiqot yo'nalishlari
5. Fizik (klassik) Jitimoiy antropologiya: mavzu, vazifalar va usullar, asosiy atamalar va tushunchalar.
6. Jismoniy antropologiyaning rivojlanish bosqichlari va uning boshqa fanlar bilan aloqasi. 7. Biologik o'zgaruvchanlik va uning turlari.
7. Insonning kelib chiqishi haqidagi diniy, falsafiy, evolyutsion tushunchalar.